

Työmarkkinatuen rakenteelliset ongelmat kunnan näkökulmasta

Perusturvajohtaja Anitta Leinonen, Hattulan kunta

Strategiapäällikkö Mira Sillanpää, Hämeenlinnan kaupunki

Työllisyyskoordinaattori Mervi Anttila Janakkalan kunta

4.9.2019

Kuka saa työmarkkinatukea?

Työmarkkinatukea maksetaan henkilöille, joiden työssäoloehto ei ole täyttynyt tai henkilöille, jotka eivät voi saada enää perus- tai ansiopäivärahaa, koska niiden saamisen enimmäisaika on täyttynyt

- Työssäoloehto täyttyy pääsääntöisesti silloin, kun henkilö on työssä vähintään 18 tuntia viikossa 26 viikon ajan.
- Ts. Työmarkkinatukea saavat henkilöt ovat yleensä nuoria, jotka eivät ole ehtineet aloittaa työuraansa tai pitkään työttömänä olleita
- Työmarkkinatuen saajissa on paljon henkilöitä, jotka eivät ole päässeet kiinnittymään (kokoaikaisille) työmarkkinoille syystä tai toisesta

Työmarkkinatuen viimesijaisuus

- Työmarkkinatukea maksetaan myös silloin, kun sairauspäivärahan enimmäisaika on käytetty, mutta työkyvyttömyyseläkettä ei ole myönnetty tai sellaisen kuntoutuksen ajalta, jolta ei makseta kuntoutusrahaa
- Työmarkkinatukea maksetaan myös työsuhteessa oleville, joiden työnantaja ei voi tarjota työkykyyn soveltuvaa työtä ja muun työttömyyspäivärahan enimmäisaika on päättynyt
- Työmarkkinatuen saaja ei välttämättä siis ole työmarkkinoiden käytettävissä

Kunnan maksuosuus työmarkkinatuesta

- Työttömyysturvalain (14 luku, 3 a §) mukaan kunta maksaa 300-999 päivää työmarkkinatukea saaneiden kuntalaisten työmarkkinatuesta 50 % ja yli 1000 päivää saaneiden työmarkkinatuesta 70 %
- Kunnan ei tarvitse maksaa kuntaosuutta heistä, jotka osallistuvat työllistymistä edistäviin palveluihin
- Työttömyysturvalaki 1 luku 5 §, 15 mom: Työllistymistä edistävällä palvelulla tarkoitetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua **työnhakuvalmennusta, uravalmennusta, työvoimakoulutusta ja työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua**, mainitun lain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua **kokeilua**, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua **työvoimakoulutusta, kotoutumisen edistämistä** annetun lain 22–24 §:ssä tarkoitettua **omaehtoista opiskelua** ja kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua **kuntouttavaa työtoimintaa**.

Isoimmat epäoikeudenmukaisuudet kunnan kannalta

EPÄKOHTA 1.

Osa-aikatyötä tekevä,
soviteltua
työmarkkinatukea
saava >
työmarkkinatuesta
kunta maksaa 50 tai
70 %

NYKYTILA:

- On työssä oleva, joten ei palkkatukioikeutettu
> ei voida tarjota palkkatuetta työtä. Ei voi tarjota muutenkaan määräaikaista työtä pitkäaikaistyöttömyyden perusteella, sillä työsopimuslain 3 a § ei koske heitä, eivät ole pitkäaikaistyöttömiä
- Ei ole kuntouttavan työtoiminnan tarpeessa, sillä kykenee työhön
- Jos työtä alle 18 tuntia/viikko, ei työssäoloehto täyty koskaan, ainoa toivo, että saa muuta kautta kokoaikatyön tai riittävästi tunteja työssäoloehdon täyttämiseksi
- Erikoisinta on, että 4 h/päivä, 1 pv/viikko kuntouttavaa työtoimintaa poistaa kunnan maksuosuuden, saman verran (palkka)työtä ei poista sitä

RATKAISUEHDOTUS:

- Palkkatyö, jota on 4 h/viikko, hyväksytään työmarkkinatuen kuntamaksuosuuden poistajaksi

EPÄKOHTA 2.

Sairauspäivärahalain mukaisella tavalla työkyvytön, mutta ei työeläkelain tarkoittamalla tavalla työkyvytön > kunta maksaa 50 tai 70 % työmarkkinatuesta

NYKYTILA:

- Sairauspäivärahan enimmäisaika 300 päivää täynnä, joten saa työmarkkinatukea n. joka toinen vuosi – joka toinen vuosi saa sairauspäivärahaa, koska sitä voi saada samalla diagnoosilla uudet 300 päivää vuoden tauon jälkeen
- Henkilö on käytännössä työkyvytön, mutta ei saa kuntoutustukea tai eläkettä
- Kunnalla ei keinoja, jos ei kykene kuntouttavaan työtoimintaan tai se ei ole palvelutarpeen mukainen palvelu

RATKAISUEHDOTUS:

- Sairauspäivärahan enimmäisaika poistetaan

EPÄKOHTA 3.

Kela tekee virheen ja maksaa työmarkkinatukea vaikka henkilö ei ole siihen oikeutettu > Kunta maksaa perusteettomasti myönnetystä työmarkkinatuesta 50 tai 70 %

NYKYTILA:

- Esimerkiksi Kela maksaa ilman TE-toimiston lausuntoa työmarkkinatukea ja huomattuaan virheen, luopuu takaisinperinnästä, koska virhe on Kelan
- Kunnalla ei ole mitään keinoa vaikuttaa asiaan, mutta kunta maksaa

RATKAISUEHDOTUS:

- Kelan kuittaa tappiot siitä, että on tehnyt virheen ja etuutta ei peritä takaisin

EPÄKOHTA 4.

Aktiivimalli (v. 2018 alusta) vs. työmarkkinatuen kuntaosuudessa aktiivisuuteen laskettavat palvelut

NYKYTILA:

- mm. sivutoimiset opinnot, henkilökohtainen työhön valmennus tai 1.4.19 alkaen uudet, aktiivisuuden täyttävät palvelut eivät ole JTYPL:n mukaisia työllistymistä edistäviä palveluja ja siten eivät poista kunnan työmarkkinatuen maksuvelvollisuutta
- Luetaan aktiivimallin mukaiseksi aktiivisuudeksi, mutta ei kunnan maksuosuuden kannalta aktiivisuudeksi

RATKAISUEHDOTUS:

- Työmarkkinatuen kuntaosuus poistuu laajemmalla palveluvalikolla kuin nykyisin

EPÄKOHTA 5.

Vuoden 2017 alusta lakimuutos, ansioturvan lyhentäminen 100 päivällä

NYKYTILA:

➤ Tämän ei pitänyt vaikuttaa kuntien maksuosuuteen, koska maakunnat tulevat – maakunnat eivät tulleet ja lyhennys vaikuttaa, työmarkkinatuki tulee maksettavaksi etuudeksi entistä nopeammin ja henkilö kunnan maksuosuuden piiriin – alun perin aika on ollut 500 + 500 päivää, nyt se on lyhimmillään 300 + 300 päivää

RATKAISUEHDOTUS:

➤ Työmarkkinatuen kunnan maksuosuus alkaa vasta 800 työttömyysturvan maksupäivän jälkeen

Muut muutostarpeet:

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, palkkatuki

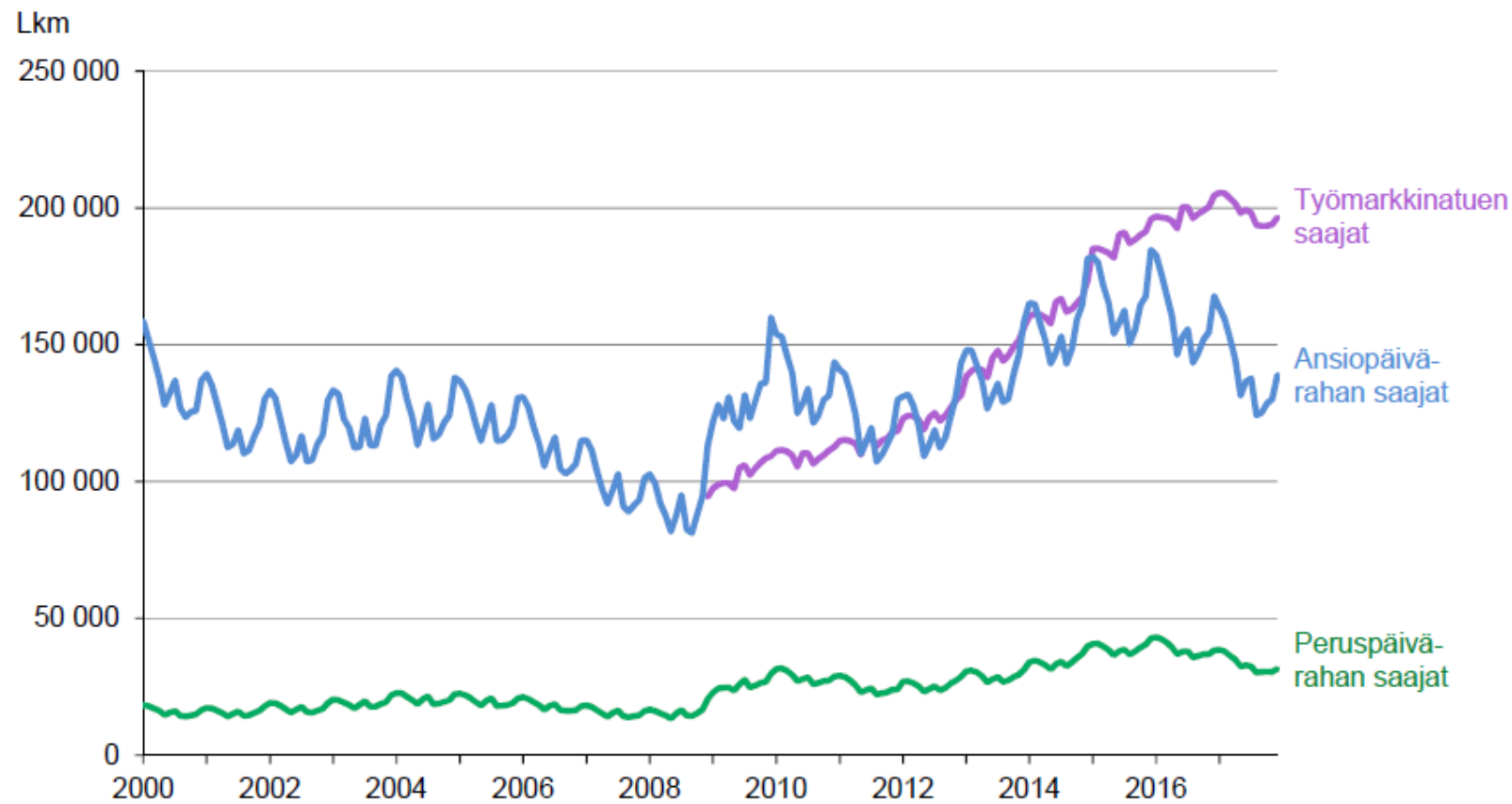
NYKYTILA:

- Opiskelu tutkintoon valmistavasti poistaa palkkatukioikeuden, vaikka opiskelu olisi ollut työmarkkinatuella
 - Vastavalmistuneen palvelutarve olisi usein työ, kunnalla ei mahdollisuutta tarjota palkkatukityötä ja määräaikaisuuden perustetta työsopimuslain 3 a § tavalla ei ole
- Osa-aikatyö (vähäinenkin, 4 h/viikko) poistaa palkkatukioikeuden, koska henkilö ei ole JTYPL:n mukaisesti työtön
- Kaikkien työnantajien kannalta: osatyökykyisen palkkatuki myönnetään max. 24 kk kerrallaan > työsopimuslaki ei salli määräaikaisia peräkkäisiä työsuhteita ilman perustetta ja palkkatuki ei ole peruste
- Kunnan työllistämisvelvoite: Onko järkeä työllistää työuran loppuvaiheessa?

RATKAISUEHDOTUS:

- Palkkatukilakia on syytä muuttaa ja huomioida, että se on työsopimuslain kanssa yhteneväinen
- Eläkeputkeen ilman velvoitetyöllistämistä ja kunnalle velvoite työllistää kaikki työttömät esim. 30 vuotta kyseisenä vuonna täyttävät

6.1 Työttömyysturvan peruspäivärahaa, työmarkkinatukea sekä ansiopäivärahaa saaneet kuukauden lopussa 2000–2017

Lähde: Kela, Finanssivalvonta, (TEM)

Työmarkkinatuen saajien määrän kasvu

- Nuorten vaikeus kiinnittyä työmarkkinoille, syrjäytymisen lisääntyminen
- Työkyvyttömyyseläkkeelle pääsy entistä vaikeampaa, ammatillisen kuntoutuksen ensisijaisuus ennen eläkepäätöstä on haasteellista työttömän kohdalla (Hämeessä pitkäaikaistyöttömistä 52 % oli ollut työttömänä yhtäjaksoisesti yli 2 vuotta heinäkuussa 2019)
- Vanhuuseläkeikä nousee, ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien määrä kasvaa (Hämeessä pitkäaikaistyöttömistä heinäkuussa 2019 oli 59 % yli 50-vuotiaita ja 29 % yli 60-vuotiaita)
- Työkykyiset työllistyvät noususuhdanteessa nopeasti avoimille työmarkkinoille, jäljelle jäävillä paljon rajoitteita työkyvyssä tai työkyvyttömyyttä

Summa summarum

- Kun päätös kunnan osarahoituksesta työmarkkinatukeen on 2000 – luvun alussa tehty, on toimintaympäristö ollut aivan toisenlainen kuin nyt. Esimerkiksi työttömien palvelut ovat kehittyneet ja moninaistuneet, mutta lainsäädännön työmarkkinatuen kuntaosuuden aktiivisuutta kerryttäviä palveluja ei ole päivitetty
- Suhdannevaihtelut vaikuttavat työmarkkinatuen saajien palvelutarpeisiin. Noususuhdanteessa korostuu työkyvyttömiä osuus, mikä johtuu työmarkkinatuen luonteesta viimesijaisena etuutena
- Työmarkkinatuen saajien määrän nousussa näkyy vahvasti sosiaaliturvamme uudistamisen tarve

Kiitos!

Lisätietoja antavat:

Työllisyyskoordinaattori Mervi Anttila, Janakkalan kunta,
mervi.anttila@janakkala.fi, p. 03 6801 898

tai

Vs. Strategiapäällikkö Mira Sillanpää,
mira.sillanpaa@hameenlinna.fi, p. 03 621 2013, 050 5694638